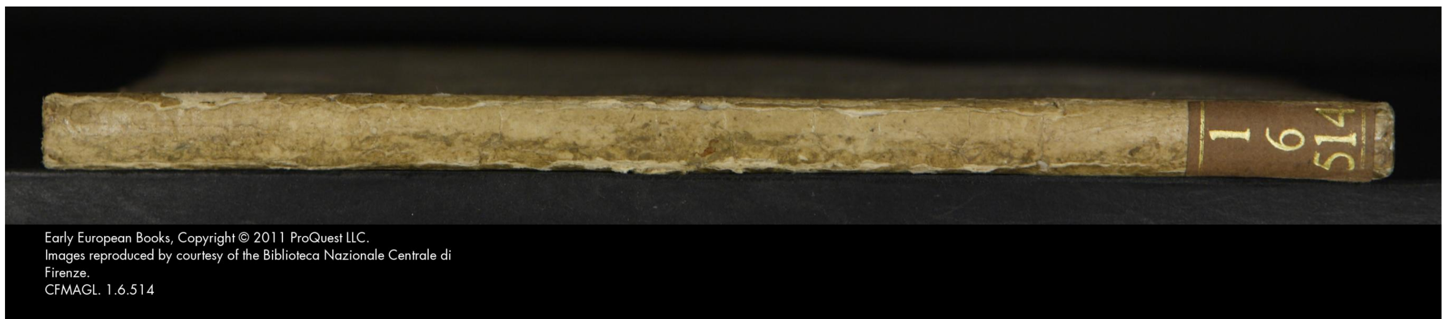
XV

FRACAST

1537

1
6
514

HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIS, SIVE MORBVS GALLICVS.

Romæ, M. D.XXXI. mense Septembri

Non sine Priuilegio, mulctáq; pecuniaria, & excommunicationis pœna, prout in Priuilegijs continetur.

HIERONYMI FRACASTORII
SYPHILIS,
SIVE MORBVS GALLICVS,
AD P. BEMBVM.

VI casus rerum uarij, quæ semina morbum
Insuetum, nec longa ulli per secula uisum
Attulerint: nostra qui tempestate per omnem
Europam, partimque Asiæ, Libyæque per urbes
Sæuijt, in Latium uero per tristia bella
Gallorum irrupit: nomenque à gente recepit.
Necnon & quæ cura, & opis quid comperit usus,
Magnaque in angustis hominum sollertia rebus:
Et monstrata Deum auxilia, & data munera cœli,
Hinc canere, & longe secretas quærere causas
Aëra per liquidum, & uasti per sydera olympi
Incipiam. dulci quando nouitatis amore
Correptum placidi Naturæ suauibus horti
Floribus inuitant: & amantes mira Camœnæ.
Bembe decus clarum Ausoniæ, si forte uacare
Consultis Leo te à magnis paulisper, & alta
Rerum mole sinit, totum qua sustinet orbem:

Et iuuat ad dulces paulum secedere Musas:
Ne nostros contemne orsus, medicúmque laborem:
Quicquid id est, Deus hæc quondã dignatus Apollo est:
Et paruis quoque rebus inest sua sæpe uoluptas.
Scilicet hac tenui rerum sub imagine multum
Naturæ fati'que subest, & grandis origo.
Tu mihi, quæ rerum causas, quæ sydera noscis,
Et cœli effectus uarios, atque aëris oras,
Vranie (sic dum pro puro spatiaris olympo:
Metiris'que uagi lucentes ætheris ignes:
Concentu tibi diuino cita sydera plaudant)
Ipsa ades: & mecum placidas Dea lude per umbras:
Dum tenues auræ, dum myrtea sylua canenti
Aspirat, resonátque cauis Benacus ab antris.
Dic Dea quæ causæ nobis post secula tanta
Insolitam peperere luem? num tempore ab illo
Vecta mari occiduo, nostrum peruenit in orbem:
Ex quo lecta manus soluens de littore Ibero
Ausa fretum tentare, uagíque incognita ponti est
Aequora, & orbe alio positas perquirere terras?
Illic namque ferunt, æterna labe per omnes
Id morbi regnare urbes, passim'que uagari
Perpetuo cœli uitio, atque ignoscere paucis
Commercíne igitur causa accessisse putandum est
Delatam contagem ad nos: quæ parua sub ipsis

Principijs, mox & uires & pabula sensim
Suscipiens, sese in terras diffuderit omnes?
Vt sæpe in stipulas cecidit quum forte fauilla
De face, neglectam pastor quam liquit in aruo.
Illa quidem tenuis primum, similisq; moranti
Incedit: mox ut paulatim increuit eundo,
Tollitur, & uictrix messem populatur, & agros,
Vicinúmq; nemus: flammásq; sub æthera iactat.
Dat sonitum longe crepitans Iouis auia sylua:
Et cœlum late circum, campiq; relucent.
At uero, si rite fidem obseruata merentur,
Non ita censendum: nec certe credere par est
Esse peregrinam nobis, transq; æquora uectam
Contagem: quoniam in primis ostendere multos
Possumus, attactu qui nullius hanc tamen ipsam
Sponte sua sensere luem, primiq; tulere.
Præterea & tantum terrarum tempore paruo
Contages non una simul potuisset obire.
Aspice per Latij populos, quiq; herbida Sagræ
Pascua, & Ausonios saltus, & Iapygis oræ
Arua colunt: specta Tyberis qua labitur, & qua
Eridanus centum fluuijs comitatus in æquor,
Centum urbes rigat, & placidis interfluit undis.
Vno nonne uides ut tempore pestis in omnes
Sæuijt? ut sortem pariter transegimus unam?

Quin etiam externos eadem per tempora primum
Excepisse ferunt: nec eam cognouit Ibera
Gens prius, ignotum quæ scindere puppibus æquor
Ausa fuit: quàm quos disterminat alta Pyrene,
Atque freta, atque Alpes cingunt, Rhenúsque bicornis:
Quam reliqui, quos lata tenet gelida ora sub Arcto.
Tempore non alto Pœni sensistis, & omnes
Qui lætam Aegyptum metitis, fœcundáque Nilo
Arua: & palmiferæ syluas tondetis Idumes.
Quæ quum sic habeant sese: nempe altius isti
Principium labi, rerumque latentior ordo,
(Ni fallor) grauiórque subest, & maior origo.
Principio quæque in terris, quæque æthere in alto,
Atque mari in magno, Natura educit in auras:
Cuncta quidem nec sorte una, nec legibus ijsdem
Proueniunt: sed enim quorum primordia constant
E paucis, crebro ac passim pars magna creantur.
Rarius ast alia apparent, & non nisi certis
Temporibúsue, locisúe, quibus uiolentior ortus,
Et longe sita principia, ac nonnulla, priusquam
Erumpant tenebris & opaco carcere noctis,
Mille trahunt annos, spatiosáque secula poscunt.
Tanta ui coëunt genitalia semina in unum.
Ergo & morborum quoniam non omnibus una
Nascendi est ratio: facilis pars maxima uisu est:

Et faciles ortus habet, & primordia præsto.
Rarius emergunt alij: & post tempore longo
Difficiles causas, & inextricabile fatum,
Et sero potuere altas superare tenebras.
Sic Elephas sacer Ausonijs incognitus oris,
Sic Lichen latuere diu: quibus accola Nili
Gens tantum, regióque omnis uicina laborat.
De genere hoc est dira lues, quæ nuper in auras
Exijt: & tandem sese caligine ab atra
Exemit: duròsque ortus, & uincula rupit.
Quam tamen (æternum quoniam dilabitur æuum)
Non semel in terris uisam, sed sæpe fuisse,
Ducendum est: quanquam nobis nec nomine nota
Hactenus illa fuit, quoniam longæua uetustas
Cuncta situ inuoluens, & res, & nomina delet:
Nec monumenta patrum seri uidere nepotes.
Oceano tamen in magno sub sole cadente
Qua misera inuentum nuper gens incolit orbem,
Passim oritur: nullisque locis non cognita uulgo est.
Vsqueadeo rerum causæ, atque exordia prima,
Et cœlo uariare, & longo tempore possunt.
Quódque illic fert sponte aër, & idonea tellus:
Huc tandem annorum nobis longa attulit ætas.
Cuius forte suo si cunctas ordine causas
Nosse cupis: magni primum circunspice mundi.

Quantum hoc infecit uitium: quot adiuerit urbes.
Quumq; animaduertas, tam uastæ semina labis
Esse nec in terræ gremio, nec in æquore posse:
Haud dubie tecum statuas, reputésq; necesse est,
Principium, sedémq; mali consistere in ipso
Aëre, qui terras circum diffunditur omnes:
Qui nobis sese insinuat per corpora ubiq;,
Suetus & has generi uiuentum immittere pestes.
Aër quippe pater rerum est, & originis author.
Idem sæpe graues morbos mortalibus affert,
Multimode natus tabescere corpore molli,
Et facile affectus capere, atq; inferre receptos.
Nunc uero quonam ille modo contagia traxit,
Accipe: quid mutare queant labentia secla.
  In primis tum Sol rutilus, tum sydera cuncta
Tellurem, liquidásq; auras, atq; æquora ponti
Immutant, agitántq;: utq; ipso sydera cœlo
Mutauere uicem, & sedes liquere priores:
Sic elementa modis uariis se grandia uertunt.
Aspice ut hibernus rapidos ubi flexit in Austrum
Phœbus equos: nostrúmq; uidet depressior orbem:
Bruma riget, durátq; gelu, spargitq; pruina
Tellurem: & gelida glacie uaga flumina sistit.
Idem, ubi nos Cancro propior spectauit ab alto,
Vrit agros, arent nemora, & sitientia prata.

Siccáq;

Siccaq́ puluereis æstas squallescit in aruis.
Nec dubium, quin & noctis nitor, aurea Luna,
Cui maria alta, omnis cui rerum obtemperat humor:
Quin & Saturni graue sydus, & æquior orbi
Stella Iouis, quin pulchra Venusq́, & Martius ignis,
Ac reliqua astra etiam mutent elementa, trahantq́
Perpetuum: & late magnos dent undiq; motus.
Præcipue sedem si quando plurima in unam
Conuenere: suo uel multum deuia cursu
Longe alias tenuere uias. hæc scilicet annis
Pluribus, & rapidi post multa uolumina cœli
Eueniunt: Dijs fata modis uoluentibus istis.
Vt uero euenisse datum est: numerumq́ diesq́
Exegere suos, præfixaq́ tempora fatis:
Proh quanta aërios tractus, salsa æquora quanta,
Telluremq́ manent. alibi quippe omnia late
Cogentur spatia in nubes: cœlum imbribus omne
Soluetur: summisq́ uoluti montibus amnes
Præcipites secum syluas, secum aspera saxa,
Secum armenta trahent: medius pater impete magno
Aut Padus, aut Ganges super & nemora alta, domosq́
Turbidus, æquabit pelago freta lata sonante.
Aestates alibi magnæ condentur: & ipsæ
Flumina speluncis flebunt arentia Nymphæ.

Aut uenti cuncta inuertent: aut obice clausi
Excutient tellurem imam, & cum turribus urbes.
Forsitan & tempus ueniet, poscentibus olim
Natura, fatisq́; Deum, quum non modo tellus
Nunc culta, aut obducta mari, aut deserta iacebit:
Verum etiam Sol ipse, nouum (quis credere possit)
Curret iter: sua nec per tempora diffluet annus.
Ast insueti æstus, insuetáq; frigora mundo
Insurgent: & certa dies animalia terris
Monstrabit noua: nascentur pecudesq́; feræq́;
Sponte sua: primáq; animas ab origine sument.
Forsitan & maiora audens producere Tellus
Cœumq́;, Enceladumq́; feret, magnumq́; Typhoëa,
Ausuros patrio superos detrudere cœlo:
Conuulsumq́; Ossan nemoroso imponere Olympo.
  Quæ quum perspicias: nihil est cur tempore certo
Admirere, nouis magnum marcescere morbis
Aëra: contagesq́; nouas uiuentibus ægris
Sydere sub certo fieri, & per secula longa.
  Bis centum fluxere anni, quum flammea Marte
Lumina Saturno tristi immiscente, per omnes
Auroræ populos, per quæ rigat æquora Ganges,
Insolita exarsit febris: quæ pectore anhelo
Sanguineum sputum exagitans (miserabile uisu)

Quarta luce frequens fato perdebat acerbo
Illa eadam Assyriæ gentes, & Persidos, & quæ
Euphratem, Tigrimq; bibunt: post tempore paruo
Corripuit, ditesq; Arabas, mollemq; Canopum,
Inde Phrygas: inde & miserum trans æquora uecta
Infecit Latium, atq; Europa sæuijt omni.
Ergo age iam mecum, semper sese æthera circum
Voluentem, superumq; domos, ardentiaq; astra
Contemplare: animumq; agitans per cuncta, require
Quis status illorum fuerit: quæ signa dedere
Sydera: quid nostris cœlum portenderit annis.
Hinc etenim tibi forte nouæ contagis origo
Omnis, & euentus tanti uia prima patescet.
Aspice candentes magni qua Cancer olympi
Excubat ante fores: & brachia pandit aperta.
Hinc diræ facies, hinc se diuersa malorum
Ostendent portenta: una hac sub parte uidebis
Magna coisse simul radijs ardentibus astra:
Et coniuratas sparsisse per aëra flammas:
Flammas, quas longe tumulo sirenis ab alto
Prospiciens senior uates, quem dia per omnes
Cœlicolumq; domos duxit, docuitq; futura
Vraniæ: miseras, inquit, defendite terras
O superi. insolitam uideo per inania ferri

Illuuiem: & magnos cœli tabescere tractus.
Bella etiam Europæ miseræ, bella impia, & agros
Ausoniæ, passim currentes sanguine cerno.
Dixit: & illa etiam scriptis uentura notauit.
Mos superum est, ubi secla uagus sol certa peregit,
Ab Ioue decerni fata: & cuncta ordine pandi,
Quæcunque euentura manent terrasque, polumque.
Quod tempus quum iam nostris uenientibus annis
Instaret: rerum summus sator, & superum rex
Iuppiter, acciri socios in rebus agendis
Saturnum, Martemque iubet. bipatentia Cancer
Limina portarum reserat: Dijsque atria pandit.
Conueniunt, quibus est fatorum cura gerenda.
Impiger ante alios flammis, ferróque coruscans
Bellipotens Mauors: animis cui prælia, & arma,
Vindictæque manent, & ouantes sanguine cædes.
Post placidus curru inuectus rex Iuppiter aureo
Insequitur (ni fata obstent) pater omnibus æquus.
Postremus, longáque uia tardatus, & annis
Falcifer accedit senior: qui haud immemor iræ
In natum ueteris, nato & parere recusans
Sæpe etiam cessit retro, & uestigia torsit,
Multa minans, multumque animo indignatus iniquo.
Iuppiter at solio ex alto, quo se solet uno

Tollere, percenset fata, & uentura resoluit,
Multum infœlicis miserans incommoda terræ:
Belláq;, fortunasq; uirum, casuráq; rerum
Imperia, & prædas, adapertáq; limina morti:
In primis ignota noui contagia morbi:
Morbi, qui humanæ nulla mansuescat opis ui.
Assensere dei reliqui: concussus olympus
Intremuit: tactusq; nouis de fluxibus æther.
Paulatim aërij tractus, & inania lata
Accepere luem: uacuasq; insuetus in auras
Marcor ijt: cœlumq; tulit contagia in omne.
Siue quod ardenti tot concurrentibus astris
Cum sole, è pelago multos terráq; uapores
Traxerit ignea uis: qui misti tenuibus auris
Correptiq; nouo uitio, contagia uisu
Perrara attulerint: aliud siue æthere ab alto
Demissum, late aërias corruperit oras.
Quanq; animi haud fallor quid agat, quóue ordine cœlū,
Dicere, & in cunctis certas perquirere causas,
Difficile esse. adeo interdum per tempora longa
Effectus trahit: interdum (quod fallere possit)
Miscentur fors, & uarij per singula casus.
Nunc age non id te lateat: super omnia miram
Naturam, & longe uariam contagibus esse.

Solis nam sæpe arboribus fit noxius aër:
Et tenerum germen, florumq́ꝫ infecit honorem.
Interdum segetem, & sata læta, anniq́ꝫ labores
Corripuit: scabráqꝫ ussit rubigine culmos:
Et uitiata parens produxit semina Tellus.
Interdum pœnas animalia sola dedere,
Aut multa, aut certa ex ipsis. memini ipse malignam
Luxuriem uidisse anni: multóqꝫ madentem
Autumnum perflatum austro: quo perditus omne
Caprigenum genus è cunctis animantibus unum
Corruit: à stabulis lætas ad pabula pastor
Ducebat, tum forte alta securus in umbra
Dum caneret, tenuiq́ꝫ gregem mulceret auena:
Ecce aliquam tussis subito irrequieta tenebat:
Nec longe mora mortis erat. nanqꝫ acta repente
Circum præcipiti lapsu, reuomensq́ꝫ supremam
Ore animam, socias inter moribunda cadebat.
Vere autem (dictu mirum) atqꝫ æstate sequenti
Infirmas pecudes, balantumq́ꝫ horrida uulgus
Pestis febre mala miserum penè abstulit omne.
Vsqꝫ adeo uaria affecti sunt semina cœli,
Et uariæ rerum species: numerusq́ꝫ uicissim
Inter mota subest, interq́ꝫ mouentia certus.
Nonne uides, quamuis oculi sint pectore anhelo

Expositi mollesq́ magis: non attamen ipsos
Carpere tabem oculos, sed sese immergere in imum
Pulmonem: & pomis quanquam sit mollior uua:
Non tamen ijs uitiatur: at ipsa liuet ab uua.
Nempe alibi uires, alibi sua pabula desunt:
Ast alibi mora certa: nec ipsa foramina multum
Non faciunt, hinc densa nimis, nimis inde soluta.
Ergo contagum quoniam natura, genusq́
Tam uarium est: & multa modis sunt semina miris:
Contemplator & hanc, cuius cœlestis origo est:
Quæ, sicut desueta, ita mira erupit in auras.
Illa quidem non muta maris, turbamq́ natantum,
Non uolucres, non bruta altis errantia syluis,
Non armenta boum, pecudesúe, armentaúe equorum
Infecit: sed mente uigens ex omnibus unum
Humanum genus: & nostros est pasta sub artus.
Porrò homine è toto, quod in ipso sanguine crassum
Et sordens lentore foret, fœdissima primum
Corripuit, sese pascens uligine pingui.
Tali se morbus ratione & sanguis habebant.
Nunc ego te affectus omnes, & signa docebo
Contagis miseræ. atq; utinam concedere tantum
Musa queat: tantumq́ uelit defendere Apollo.
Tempora qui longa euoluit, cui carmina curæ:

Hæc multas mouumenta dies ut nostra supersint.
Forte etenim nostros olim legisse nepotes,
Et signa & faciem pestis nouisse, iuuabit.
Nanque iterum, quum fata dabunt, labentibus annis
Tempus erit, quum nocte atra sopita iacebit
Interitu data: mox iterum post secula longa
Illa eadem exurget: cœlumque aurasque reuiset:
Atque iterum uentura illam mirabitur ætas.
In primis mirum illud erat: quod labe recepta,
Sæpe tamen quater ipsa suum compleuerat orbem
Luna prius, quàm signa satis manifesta darentur.
Scilicet extemplo non sese prodit aperte,
Vt semel est excepta intus: sed tempore certo
Delitet: & sensum uires per pabula captat.
Interea tamen insolito torpore grauati,
Spontéque languentes animis, & munera obibant
Aegrius: & toto segnes se corpore agebant.
Ille etiam suus ex oculis uigor, & suus ore
Deiectus color haud læta de fronte cadebat.
Paulatim caries fœdis enata pudendis
Hinc atque hinc inuicta locos, aut inguen edebat.
Tum manifesta magis uitij se prodere signa.
Nam simul ac puræ fugiens lux alma diei
Cesserat: & noctis tristes induxerat umbras:

Innatusque

Innatusq́ calor noctu petere intima suetus
Liquerat extremum corpus: nec membra fouebat
Obsita mole pigra humorum: tum uellier artus
Brachiaq́, scapulæq́, graui, suræq́, dolore.
Quippe ubi per cunctas ierant contagia uenas:
Humoresq́ ipsos, & nutrimenta futura
Polluerant. Natura malum secernere sueta
Infectam partem pellebat corpore ab omni
Exterius. uerum crasso quia corpore tarda
Hæc erat, & lentore tenax: multa inter eundum
Hærebat membris exanguibus, atque lacertis:
Inde graues dabat articulis extenta dolores.
Parte tamen leuiore, magisq́ erumpere nata,
Summa cutis, pulsa, et membrorum extrema petebat.
Protinus informes totum per corpus achores
Rumpebant: facięmq́ horrendam, & pectora fœde
Turpabant: species morbi noua: pustula summæ
Glandis ad effigiem, & pituita marcida pingui.
Tempore quæ multo non post adaperta dehiscens,
Mucosa multum sanie, taboq́ fluebat.
Quin etiam erodens alte, & se funditus abdens
Corpora pascebat misere. nam sæpius ipsi
Carne sua exutos artus squallentiaq́ ossa
Vidimus, & fœdo rosa ora dehiscere hiatu,

C

Ora, atque exiles reddentia guttura uoces.
Tum sæpe aut cerasis, aut Phyllidis arbore tristi,
Vidisti pinguem ex udis manare liquorem
Corticibus: mox in lentum durescere gummi.
Haud secus hac sub labe solet per corpora mucor
Diffluere: hinc demum in turpem concrescere callum.
Vnde aliquis uer ætatis, pulchramque iuuentam
Suspirans, & membra oculis deformia toruis
Prospiciens, fœdosque artus, turgentiaque ora,
Sæpe Deos, sæpe Astra miser crudelia dixit.
Interea dulces somnos, noctisque soporem
Omnia per terras animalia fessa trahebant:
Illis nulla quies aderat: sopor omnis in auras
Fugerat: ijs oriens ingrata Aurora rubebat.
Iis inimica dies: inimicaque noctis imago.
Nulla ceres illos, Bacchi non ulla iuuabant
Munera: non dulces epulæ: non copia rerum:
Non urbis, non ruris opes, non ulla uoluptas.
Quamuis sæpe amnes nitidos, iucundaque tempe,
Et placidas summis quæsissent montibus auras.
Dijs etiam sparsæque preces incensasque templis
Thura, & diuitibus decorata altaria donis:
Dij nullas audire preces: donisue moueri.
Ipse ego Cænomanum memini qua pinguia diues

Pascua Sebina præterfluit Ollius unda,
Vidisse insignem iuuenem: quo clarior alter
Non fuit, Ausonia nec fortunatior omni:
Vix pubescentis florebat uere iuuentæ,
Diuitijs, proauisque potens, & corpore pulchro.
Cui studia, aut pernicis equi compescere cursum:
Aut galeam induere, & pictis splendescere in armis:
Aut iuuenile graui corpus durare palæstra:
Venatuque feras agere, & præuertere ceruos.
Illum omnes Olliique Deæ, Eridanique puellæ
Optarunt, nemorumque Deæ, rurisque puellæ,
Omnes optatos suspirauere hymenæos.
Forsan & ultores superos neglecta uocauit
Non nequicquam aliqua: & votis pia numina mouit.
Nam nimium fidentem animis, nec tanta timentem
Inuasit miserum labes, qua sæuior usquam
Nulla fuit: nulla unquam alijs spectabitur annis.
Paulatim uer id nitidum, flos ille iuuentæ
Disperijt: uis illa animi: tum squallida tabes
Artus (horrendum) miseros obduxit: & alte
Grandia turgebant fœdis abscessibus ossa.
Vlcera (proh Diuum pietatem) informia pulchros
Pascebant oculos, & diæ lucis amorem:
Pascebantque acri corrosas uulnere nares.

Quo tandem infœlix fato post tempore paruo
Aetheris inuisas auras lucémque reliquit.
Illum Alpes uicinæ, illum uaga flumina flerunt.
Illum omnes Olliique Deæ, Eridaniique puellæ:
Fleuerunt: nemorumque Deæ, rurisque puellæ:
Sebinusque alto gemitum Lacus edidit amne.
Ergo hanc per miseras terras Saturnus agebat
Pestem atrox: nec sæua minus crudelis & ipse
Miscebat Mauors: coniunctáque fata ferebat.
Quippe lue hac nascente, putem simul omnia diras
Eumenidas cecinisse fera & crudelia nobis.
Tartareos etiam Barathro (dira omina) ab imo
Exciuisse lacus, Stygiáque ab sede laborem,
Pestemque, horribilemque famem, bellumque necemque,
Dij patrij, quorum Ausonia est sub numine: tuque
Tu latij Saturne pater, quid gens tua tantum
Est merita? an quicquam superest dirique grauisque,
Quod sit inexhaustum nobis? ecquod genus usquam
Auersum usque adeo cœlum tulit? ipsa labores
Parthenope dic prima tuos: dic funera regum,
Et spolia, & prædas, captiuáque colla tuorum.
An stragem infandam memorem, sparsumque cruorem
Gallorumque Italumque pari discrimine: quum iam
Sanguineum, & defuncta uirum, defunctáque equorum

Corpora uoluentem, cristasq́ue, atque arma trahentem.
Eridanus pater acciperet rapido agmine Tarrum?
Te quoque spumantem, & nostrorum cæde tumentem
Abdua, non multo post tempore, te pater idem
Eridanus gremio infelix suscepit: & altum
Indoluit tecum: & fluuio solatus amico est.
Ausonia infelix: en quo discordia priscam
Virtutem, & mundi imperium perduxit auitum.
Angulus anne tui est aliquis: qui barbara non sit
Seruitia, & prædas, & tristia funera passus?
Dicite uos, nullos soliti sentire tumultus,
Vitiferi colles, qua flumine pulcher amœno
Erethenus fluit: & plenis lapsurus in æquor
Cornibus, Euganeis properat se iungere Lymphis.
O' patria, ó longum felix, longumq́ue quieta
Ante alias, patria ó Diuum sanctissima tellus
Diues opum, fœcunda uiris, lætissima campis
Vberibus, rapidóque Athesi, & Benacide lympha,
Erumnas memorare tuas, summamq́ue malorum
Quis queat? & dictis nostros æquare dolores,
Et turpes ignominias, & barbara iussa?
Abde caput Benace: tuo & te conde sub amne:
Victrices nec iam Deus interlabere Lauros.
En etiam, ceu nos agerent crudelia nulla:

Nec lachrymæ, planctus'ue forent: en dura tot inter,
Spes latij, spes & studiorum, & Palladis illa
Occidit. ereptum Musarum é dulcibus ulnis
Te miserum ante diem crudeli funere Marce
Antoni, ætatis primo sub flore cadentem
Vidimus extrema positum Benacide ripa:
Quam media inter saxa sonans Sacra abluit unda.
Te ripæ fleuere Athesis: te uoce uocare
Auditæ per noctem umbræ, manes'q; Catulli:
Et patrios mulcere noua dulcedine Lucos.
Tempestate illa Ausoniam rex Gallus opimam
Vertebat bello: & Ligurem ditione premebat.
Parte alia Cæsar ferro superabat, & Igni
Euganeos, placidum'q; Silim, Carnum'q; rebellem:
Et totum luctus Latium, mæror'q; tenebat.

HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIS SIVE MORBVS GALLICVS LIBER. II.

n V nc age quæ uitæ ratio quæ cura ad-
bibenda
Perniciem aduerſus tantam: quid tem
pore quoque
Conueniat (noſtri quæ pars eſt altera cœpit)
Expediam: & miranda hominum comperta docebo
Quippe noua quum re attoniti, multa irrita primum
Tentaſſent: tamen anguſtis ſollertia maior
In rebus, creſcenſ que uſu experientia longo
Euicere: datum que homini protendere longe
Auxilia: & certis peſtem compeſcere uinclis:
Victorem & ſeſe claras attollere in auras.
Credo equidem & quædam nobis diuinitus eſſe
Inuenta: ignaros fatis ducentibus ipſis.
Nam quāquam fera tempeſtas, & iniqua fuerunt
Sydera: non tamen omnino præſentia Diuum
Abfuit à nobis, placidi & clementia cœli.
Si morbum inſolitum, ſi dura & triſtia bella
Vidimus, & ſparſos dominorum cæde Penates:
Oppidaq́ꝫ, incenſasq́ꝫ urbes, ſubuerſaq́ꝫ regna:

Et templa, & raptis temerata altaria sacris:
Flumina deiectas si perrumpentia ripas
Euertere sata: & medijs nemora eruta in undis,
Et pecora, & domini, correptaque rura natarunt:
Obseditque inimica ipsas penuria terras:
Hæc eadem tamen hæc ætas (quod fata negarunt
Antiquis) totum potuit sulcare carinis
Id pelagi, immensum quod circuit Amphitrite
Nec uisum satis, extremo ex Atlante repostos
Hesperidum penetrare sinus: Prasumque sub Arcto
Inspectare alia, præruptaque littora Rhapti:
Atque Arabo aduehere, et Carmano ex æquore merces
Auroræ sed itum in populos Titanidis usque est
Supra Indum, Gangemque supra, qua terminus olim
Catygare noti orbis erat: superata Cyambe,
Et dites ebeno, & felices Macere siluæ.
Denique & à nostro diuersum gentibus orbem,
Diuersum cœlo, & clarum maioribus astris
Remigio audaci attigimus ducentibus & Dijs.
Vidimus & uatem egregium, cui pulchra canenti
Parthenope, placidusque cauo Sebethus ab antro
Plauserunt, umbræque sacri manesque Maronis.
Qui magnos stellarum orbes cantauit, & hortos
Hesperidum, cœlique omnes uariabilis oras.

Te uero ut taceam, atque alios, quos fama futura
Post mutos cineres, quos & uenientia secla
Antiquis conferre uolent: at Bembe tacendus
Inter dona Deum nobis data non erit unquam
Magnanimus Leo: quo Latium, quo maxima Roma
Attollit caput alta: paterq́ ex aggere Thybris
Assurgit: Romæq́ fremens gratatur ouanti.
Cuius ab auspiciis iam nunc mala sydera mundo
Cessere: & læto regnat iam Iuppiter orbe:
Puraq́ pacatum diffundit lumina cœlum.
Vnus qui erumnas post tot, longosq́ labores
Dulcia iam profugas reuocauit ad otia musas
Et leges Latio antiquas, rectumq́, piumq́
Restituit: qui iusta animo iam concipit arma
Pro re Romana, pro relligione Deorum.
Vnde etiam Euphrates, etiam late ostia Nili
Et tantum Euxini nomen tremit unda refusi:
Atq́ Aegæa suos confugit Doris in Isthmos.
Ergo alij dum tanta canent: dumq́ illius acta
Inclyta component: dum forte accingeris & tu
Condere, & æternis uicturum intexere chartis:
Nos, quos fata uocant haud tanta ad munera: lusus
Incœptos, quantum tenuis fert musa, sequamur.
Principio, quoniam affecti non sanguinis una

Est ratio, tibi sit morbo spes maior in illo,
Sanguine qui insedit puro: uerum quibus atra
Bile tument, spissoq; resultant sanguine uenæ:
Maior in ijs labor est: pestisq; tenacius hæret.
Quare operæpretium est ualidis atq; acribus uti
Omnibus hos contra, miseris nec parcere membris.
Quin etiam meliora sibi promittere cuncta
Ille potest, qui principijs nouisse sub ipsis
Serpentem tacite ualuit per uiscera labem.
Nanque ubi pasta diu, uires per pabula longa
Auxerit: & iam se uitium firmauerit intra:
Heu quanto tibi libertas speranda labore est.
Ergo omnem impendens operam, te opponere paruis
Principijs: memoriq; animo hæc præcepta reconde.
In primis ego non omni te assuescere cœlo
Exhorter. fuge perpetuo quod flatur ab Austro:
Quod cœno, immundæq; graue est sudore paludis.
Protenti potius campi mihi liber & agri
Tractus, & apricis placeant in collibus auræ,
Et molles Zephyri, pulsusq; Aquilonibus aër.
Hic (iubeo) tibi nulla quies, nulla otia sunto.
Rumpe moras: agita assiduis uenatibus apros
Impiger, assiduis agita uenatibus ursos.
Nec tibi sit labor aërij cursu ardua montis

Vincenti, rapidum in ualles deflectere ceruum,
Et longa lustrare altos indagine saltus.
Vidi ego sæpe malum qui iam sudoribus omne
Finisset: syluisq́ue lucem liquisset in altis.
Sed nec turpe puta dextram summittere aratro:
Et longum trahere incuruo sub uomere sulcum,
Neúe bidente solum, & duras proscindere glebas
Et ualida aëriam quercum exturbare bipenni:
Atque imis altam eruere ab radicibus ornum.
Quin etiam: exercere domi quo te quoque possis:
Paruam mane pilam uersa mihi, uespere uersa.
Et saltu, & dura potes exudare palæstra.
Vince malum: nec te fallat, quod desidis oti
Assidue desiderium, lectiq́ue sequetur.
Tu lecto ne crede: graui ne crede sopori.
His alitur uitium, & placide sub imagine pacis
Decipit: è dulciq́ue trahit fomenta quiete.
Nec non interea effugito quæ tristitia mentem
Sollicitant. procul esse iube curasq́ue, metumq́ue
Pallentem, ultricesq́ue iras, omnemq́ue Mineruæ
Addictum studijs animum, sed carmina, sed te
Delectent, iuuenumq́ue chori, mistæq́ue puellæ:
Parce tamen ueneri: mollesq́ue ante omnia uita
Concubitus, nihil est nocuum magis. odit & ipsa

Pulchra Venus, teneræ contagem odere puellæ.

Quod sequitur: uictus ratio tibi maxima habẽda est:
Nec sit cura tibi, néue obseruantia maior.
Principio, quoscunq; amnes, quascunque paludes,
Quosque lacus liquidi pascunt, quósq; æquora pisces,
Omne genus procul amoueo. sunt quos tamen usus
Liberius, quum res cogit, concedere possit.
Omnibus his est alba caro, non dura, tenaxq;:
Quos petræ, & fluuiorum aduersamarisq; fatigant.
Tales nant pelago Phycides, rutilæq; per undas
Auratæ, Gobiq;, & amantes saxea Percæ.
Talis dulcifluum fluuiorum Scarus ad ora
Solus saxa inter depastas ruminat herbas.
Sed neq; quæ stagnis uolucres, quæq; amnibus altis
Degere amant, liquidisq; cibum perquirere in undis:
Laudarim. tibi pinguis Anas, tibi crudior Anser
Vitetur: potiusq; uigil Capitolia seruet.
Viteturq; graui Coturnix tarda sagina.
Tu teneros lactes, tu pandæ abdomina Porcæ,
Porcæ heu terga fuge: & lumbis ne uescere aprinis:
Venatu quamuis toties confeceris Apros.
Quin neque te crudus Cucumis, non tubera captent:
Neúe famem Cinara, Bulbisúe salacibus exple.
Non placeat mihi lactis amor: non usus aceti:

Non fumosa mero spumantia pocula baccho.
Qualia Cyrnæi colles, campíq; Falerni,
Et Pucinus ager mittunt: aut qualia nostris
Rhetica dat paruo de collibus uua racemo.
Nempe Sebina magis placeant: dilutáque tellus
Quæ tulit: & multo domuerunt Naiades amne.
At tibi si ex horto uictus, mensǽque Deorum
Sunt animo: atq; olerum simplex & inempta uoluptas:
Non Mentæ uirides, non læta Sisymbria desunt,
Intybáq;, & toto florentes frigore Sonchi.
Et Sia fontanis semper gaudentia riuis.
Et Thymbræ suaues, & odoriferæ Calaminthæ.
Læta Meliphylla, & riguo Buglossus ab horto
Carpantur: plenísq; ferax Erucula palmis,
Atq; Olus, atq; Rumex, & salsi gramina Crithmi.
Ipsa Lupum dumeta ferent. hinc collige primos
Asparagos: albæ asparagos hinc collige uitis:
Quum nondum explicuit ramos: umbracula nondum
Texuit: & uirides iussit pendere corymbos.
Singula sed longum est, nec percensere necesse.
Iamq; aliud uocor ad munus. iuuat in noua Musas
Naturæ nemora Aonijs deducere ab umbris:
Vnde mihi si non è lauro intexere fronti
Serta uolent: tantáq; caput cinxisse corona:

At ſaltem ob ſeruata hominum tot millia: dignum
Cenſuerint querna redimiri tempora fronde.
Vere nouo, ſi quem morbus tenet: aut & in ipſo
Autumno, ſi firma ætas: ſi ſanuguis abundat:
Regalem, mediamúe lacerti incidere uenam,
Proderit: atq; extra fœdatum haurire cruorem.
Præterea, quocunq; habeat te tempore peſtis:
Corruptum humorem, & contagem educere turpem
Ne pigeat, faciliq; luem deponere ab aluo.
Ante tamen ducenda, para: concreta reſolue:
Et craſſa attenua: & lentore tenacia frange.
Ergo Coryciumq; Thymum ſit cura, Thymumq;
Pamphylium, Thymbræ ſimilis qui durior exit:
Prima tibi coxiſſe, Lupiq; uolubile gramen,
Fœniculumq;, Apiumq;, & amari germina Capni.
His Polyporum hirtos imitata Filicula cirros
Additur, & nymphis tangi renuens Adiantus:
His ſterile Aſplenum, his pictam Phyllitida iunge.
Quorum ubi decoctum permultis ante diebus
Ebiberis: crudumq; humorem incoxeris omnem:
Tum Scylla medicare acri, & colocyntide amara.
Helleboroq; graui: nec non quæ in littore ſurgens,
Qua ludit maris unda, ter euariata colorem,
Ter flores mutata die, rem nomine ſignat,

Herba potens radice: suum cui Zinziber adde:
Adde etiam anguineum Cucumin, Nabathæaq́ Thura,
Myrrhamq́, Bdelamq́, Hammoniaciq́ liquorem,
Et lacrymam Panaceam, & dulci Colchica bulbo.
His actis, si forte tibi frigentia corda.
Et molles animi fuerint: nec acerba placebit
In primis tentare: breuiq́ extinguere pestem:
Sed placidis agere, & per tempora lembus uti.
Tum superest tibi cura animum ad fomenta relicta
Vertere, contagisq́ ad tenuia semina cæcæ.
Illa quidem consueta modis inserpere miris.
Profuerint igitur quæq́ exsiccantia, quæq́
Marcori resinosa solent obsistere putri.
Tales sunt Myrrhæ lacrymæ: sunt talia Thura,
Cedrusq́, Aspalathusq́, immortalisq́ Cupressus,
Et bene cum calamo spirans redolente Cyperus.
Ergo nec desint Casiæ: nec desit amomum,
Macerúe, Aggalocum'ue tibi, nec Cinnama odora.
Est etiam in pratis illud, iuxtáq́ paludes
Scordion, omnigenis quod tantum obstare uenenis,
Contagiq́ solet: paruo quærenda labore
Herba tibi, uiret ipsa comis imitata Chamædryn,
Flore rubens, referensq́ Alli cum uoce saporem.
Aurora nascente huius frondemq́ comantem

Radicesq; coque: atque haustu te prolue largo.
Sed neq; carminibus neglecta silebere nostris
Hesperidum decus, & Medarum gloria Citre
Syluarum: si forte sacris cantata Poetis
Parte quoq; hac medicam non dedignabere Musam.
Sic tibi sit semper uiridis coma, semper opaca,
Semper flore nouo redolens: sis semper honusta
Per uiridem pomis syluam pendentibus aureis.
Ergo ubi nitendum est cæcis te opponere morbi
Seminibus: ui mira arbor Cithercia præstat.
Quippe illam Citherea, suum dum plorat Adonim,
Munere donauit multo: & uirtutibus auxit.
Quorundam inuentum est. uitrei intra concaua uasis,
Cui collum oblongum est: uenter turgescit in orbem:
Aut Hederæ folia, aut Ida mittente maniplos
Dictami, Illyricámue Irim, Thamníue nigrantem
Radicem, aut Inulas coquere. in sublime solutus
Effertur uapor: & tenuis uacua omnia complet.
Ast, ubi frigenti occursauit ab aëre uitro:
Cogitur: & rorem liquidus densatur in udum:
Decurritq; uagis per aperta canalia riuis,
Destillantis aquæ cyathum sub lumina prima
Luciferi potare iubent, stratisq; parare
Sudorem: nec certe ab re. uis utilis olli est,

Relliquias

Relliquias morbi tenues dispergere in auras.
Interea si membra dolor conuulsa malignus
Torqueat: œsypo propera lenire dolorem,
Masstichinóque oleo: lentum quibus anseris unguen,
Emulsumque potes Lini de semine mucum,
Narcissumque Inulamque liquentiaque, addere mella,
Coryciumque Crocum, & uilem componere Amurcam.
At fauces, atque ora malus si eroserit Herpes:
Tange Nitro, & uiridi medicata Aerugine lympha:
Semina inure mala, & serpentem interfice pestem.
Verum ipsos ope non alia consumere Achores.
Vrentum quàm ui poteris, quibus addere debes.
Pingue aliquid: quod secum intus siccantia portet.
Hæc eadem & miseros artus si qua ulcera pascunt:
Tollere, concretosque ualebunt soluere callos.
Si uero aut hæc nequicquam tentasse uidebis,
Aut uires, animique ualent ad fortia quæque:
Nec differre cupis, quin te committere acerbis
Festines, diramque breui consumere pestem:
Hinc alia inuenta expediam: quæ tristia quanto
Sunt magis, hoc tanto citius finire labores,
Erumnasque mali poterunt. quippe effera labes
Iuret prima tenax, & multo fomite uiuax
Ne dum se haud uinci placidis & mitibus, at nec

Tractari sinit: & mansuescere dura repugnat.
Sunt igitur Styracem in primis qui, Cinnabarinque,
Et Minium, et Stimmi agglomerant, et Thura minuta:
Quorum suffitu pertingunt corpus acerbo:
Absumuntque luem miseram, & contagia dira.
At uero & partim durum est medicamen, & acre:
Partim etiam fallax: quo faucibus angit in ipsis
Spiritus: eluctansque animam uix continet ægram.
Quo circa totum ad corpus nemo audeat uti
Iudice me. certis fortasse erit utile membris:
Quæ Papulæ informes, Chironiaque ulcera pascunt.
Argento melius persoluunt omnia uiuo
Pars maior. miranda etenim uis insita in illo est:
Siue quod id natum est subito frigusque caloremque
Excipere: unde in se nostrum cito contrahit ignem
Quodque est condensum, humores dissoluit, agitque
Fortius: ut candens ferrum flamma acrius urit:
Siue acres, unde id constat compagine mira,
Particulæ, nexuque suo uinclisque solutæ
Introrsum, ut potuere seorsum in corpora ferri:
Colliquant concreta: & semina pestis inurunt.
Siue aliam uim fata illi, & Natura dedere.
Cuius & inuentum medicamen munere Diuum
Digressus referam. quis enim admiranda Deorum

Munera prætereat? Syriæ nam forte sub altis
Vallibus, umbrosi nemora inter glauca salicti
Callirhoe qua fonte sonans decurrit amœno,
Fama est, cultorem Diis sacri agrestibus horti
Cultorem nemorum, sectatoremque ferarum
Ilcea labe grauem tanta, dum molle Cyperum,
Et casiam, & syluam late fragrantis Amomi
Irrigat: hæc orasse Deos, & talia fatum.
Dij, quos ipse diu colui: tuque optima tristes
Callirhoe quæ sancta soles depellere morbos:
Cui nuper ramosa ferens ego cornua cerui
Aëria uictor fixi capita horrida quercu:
Dii mihi crudelem misero si tollere pestem
Hanc dabitis, quæ me afflictat noctesque diesque:
Ipse ego purpureas, ipse albas, ueris & horti
Primitias, uobis uiolas, ego lilia uobis
Alba legam, primasque Rosas, primosque Hiacynthos:
Vestraque odoratis onerabo altaria sertis.
Gramen erat iuxta uiridans. sic fatus, ut æstu
Fessus erat, uiridi desedit graminis herba.
Hic dea uicino, quæ se se fonte lauabat,
Callirhoe liquido ex antro per lubrica musco
Saxa fluens, iuueni dulci blandita susurro,
Lethæum immisit somnum: sparsitque sopore

Graminea in ripa, & Salicum nemus inter opacum:
Atque illi uisa est sacro se flumine tollens
In somnis coram esse: pia & sic uoce locuta.
Il ceu in extremo Diis tandem audite labore
Cura mei, tibi nulla salus quacunque uidet Sol
Speranda est terram magnam super. hoc tibi pœnæ.
Dat triuia, & precibus Triuiæ exoratus Apollo,
Ob sacrum iaculo percursum ad flumina Cerum,
Et nostris affixa tibi capita horrida truncis.
Nam postquam illa feram exanimem per gramina uidit
Abscisso capite: & sacro sparsa arua cruore:
Omnibus ingemuit syluis: dirumque precata est
Authori. oranti Latous tanta sorori
Affuit: & pestem misero immisere nefandam
Durus uterque tibi. quin & quacunque uidet Sol,
Interdixit opem. quare tellure sub ima,
Si qua salus superest, cæca sub nocte petenda est.
Est specus arboribus tectum, atque horrore uerendum
Vicina sub rupe, Iouis qua plurima sylua
Accubat: & raucum reddit coma Cedria murmur.
Huc, ubi si primis Aurora emittet ab undis
Ira para: & nigrantem ipsis in faucibus agnam
Mactato supplex. atque Ops tibi maxima, dic, hanc,
Dic ferio. nigram tum Noctem, umbrasque silentes,

Vmbrarumq; Deos ignotaq; numina Nymphas
Et Thia uenerare, atræ & nidore Cupressi.
Hic tibi narranti causam, auxiliumq; uocanti
Haud aberit Dea, quæ cœcæ in penetralia terrræ
Deducat te sancta: & opem tibi sedula præstet.
Surge age: nec uani speciem tibi concipe somni.
Illa ego sum, quæ culta uago per piuguia fonte
Dilabor, Dea uicinis tibi cognita ab undis.
Sic ait, & se cæruleo cita condidit amne.
Ille autem ut placidus cessit sopor, omnia lætus.
Accipit, & Nympham precibus ueneratur amicam.
O sequor, ò quocunq; uocas pulcherrima fontis
Vicini Dea Callirhoe. Tum postera primum
Exurgens Aurora, suos ubi protulit ortus:
Monstratum Iouis in silua sub rupibus altis
Antrum ingens petit: & nigrantem tergora prima,
Vestibulo sistit pecudem, magneq; trementem
Mactat Opi: tibiq;, inquit, ego hãc Ops maxima macto.
Tum Noctem, noctisq; Deas, ignota precatur
Numina. iamq; simul Thian, atramq; Cupressum
Vrebat, quum uox terræ reuoluta cauernis
Longe audita sacras Nympharum perculit aures.
Nympharum, quibus æra solo sunt condita curæ.
Extemplo commotæ omnes: ac cœpta reponunt.

Sulforeos forte ut latices, & flumina uiui
Argenti, mox unde nitens concresceret aurum,
Tractabant: gelidóq; prementes fonte coquebant.
Centum ignis spissi radios, centum ætheris usti
Bis centum concretorum terræq; marisq;
Miscuerant, nostros fugientia semina uisus.
At Lipare Lipare argenti cui semina & auri
Cura data, & sacrum flammis adolere bitumen:
Continuo obscuræ latebrosa per auia terræ
Ilcea adit: firmansq; animum sic incipit ipsa.
Ilceu (nanque tuum nec nomen, nec mihi labes
Ignota est: nec quid uenias) iam corde timorem
Exue. nequicquam non te huc carissima mittit
Callirhoe. tibi parta salus tellure sub ima est.
Tolle animos: & me per opaca silentia terræ
Insequere. ipsa adero: & præsenti numine ducam,
Sic ait: & se antro gradiens præmittit opaco.
Ille subit, magnos terræ miratus hiatus,
Squallentesq; situ æterno, & sine lumine uastas
Speluncas, terramq; meantia flumina subter.
Tum Lipare. hoc quodcunq; patet, quæ maxima terra est,
Hunc totum sine luce globum, loca subdita nocti
Dii habitant. imas retinet Proserpina sedes:
Flumina supremas; quæ sacris concita ab antris

In mare per latas abeunt resonantia terras.
In medio dites Nymphæ: genera unde metalli,
Aerisque, argentique, aurique nitentis origo.
Quarum ego nunc ad te miserans ipsa una sororum
Aduenio, illa ego: quæ uenas per montis hiantes,
Callirhoe haud ignota tuæ, fumantia mitto
Sulfura. sicibant terra, & caligine tecti.
Iamque exaudiri crepitantes sulfure flammæ,
Conclusique ignes, stridentiaque æra caminis.
Hæc regio est late uariis ubi fœta metallis,
Virgo ait, est tellus: quorum uos tanta cupido
Exercet, superas cœli qui cernitis auras.
Hæc loca mille Deæ cæcis habitamus in antris:
Nocte Deæ & Tellure satæ: quis munera mille,
Mille artes. studium est aliis deducere riuos:
Scintillas aliis rimari, & sparsa per omnem
Semina tellurrem flammarum, ignisque corusci.
Materiam miscent aliæ: massamque coërcent
Obicibus, multa & gelidarum inspergine aquarum.
Non procul eruptis fumantia tecta caminis
Aetnæi Cyclopes habent: uersantque, coquuntque
Vulcano stridente, atque æra sonantia cudunt.
Læua hæc abstrusum per iter uia ducit ad illos.
Dextera sed sacri fluuii te sistet ad undam,

Argento fluitantem undam, uiuoq; metallo
Vnde salus speranda. & iam aurea tecta subibant,
Rorantesq; domus spodiis, fuliginéq; atrta
Speluncas uariæ obductas, & sulfure glauco
Iamq; lacus late undantes, liquidóq; fluentes
Argento iuxta astabant: ripasq; tenebant.
Hic tibi tantorum requies inuenta laborum,
Subsequitur Lipare: postquam ter flumine uiuo
Perfusus, sacra uitium omne reliqueris unda.
Sic fatur. simul argenti ter fonte salubri
Perfundit: ter uirgineis dat flumina palmis
Membra super: iuuenem toto ter corpore lustrat
Mirantem exuuias turpes: & labe maligna
Exutos artus, pestemq; sub amne relictam.
Ergo age, quum primum cœli te purior aer
Accipiet: nitidamq; diem, Solemq; uidebis:
Sacra para: & castam suplex uenerare Dianam,
Indigenasq; Deos, & numina fontis amici.
Sic Virgo: & iuuenem tanto pro munere grates
Soluentem é nocte ætherias educit in oras:
Dimittitq; alacrem, atque optata in lumina reddit.
Accepit noua fama fidem: populosq; per omnes
Prodijt haud fallax medicamen. cœptáq; primum
Misceri argento fluitanti axungia porcæ,

Mox

Mox etiam Oriciæ simul adiuncta est Terebinthi,
Et laricis resina aëriæ. sunt qui unguen equinum
Vrsinumúe adhibent, Bdelæ, Cedrique liquorem.
Nonnulli & Myrrhæ guttas, & mascula Thura
Adijciunt: Miniumque rubens, & Sulfura uiua.
Haud uero mihi displiceat, componere si quem
Trita Melampodia, atque arentem iuuerit Irim,
Galbanáque, & Laser graue olens, oleumque salubre
Lentisci, atque oleum haud experti Sulfuris ignem.
His igitur totum oblinere, atque obducere corpus
Ne obscœnum, ne turpe puta. per talia morbus
Tollitur: & nihil esse potest obscenius ipso.
Parce tamen capiti: & præcordia mollia uita.
Tum super & uittas astringe: & stuppea necte
Vellera. dein stratis tegmento imponere multo,
Dum sudes: fœdæque fluant per corpora guttæ.
Hæc tibi bisquinis satis est iterasse diebus.
Durum erit. at quicquid tulerit res ipsa, ferendum est.
Aude animis. tibi certa salus stans limine in ipso
Signa dabit. liquefacta mali excrementa uidebis
Assidue sputo immundo fluitare per ora:
Et largum ante pedes tabi mirabere flumen.
Ora tamen fœda erodent ulcuscula: sed tu
Lacte foue: & cocto Cytini, uiridisque Ligustri.

Tempore non alio generosi pocula bacchi
Annuerim sumenda tibi: purumq; Falernum,
Et Chia, & pateris spumantia Rhetica largis.
Sed iam age uicinæ uictor gratare saluti.
Vltima adest tibi cura, eadē & placidissima: corpus
Abluere, & lustrare artus, ac membra piare
Stœchade, Amaracinisq; comis, & Rore marino,
Verbenáq; sacra, & bene olentibus Heracleis.

Ed iam me nemora alterius felicia
mundi,
Externique uocant saltus. longe asso
nat æquor.
Herculeas ultra metas: et littora lõge
Applaudunt semota. mihi nunc magna Deorum
Munera, & ignoto deuecta ex orbe canenda est
Sancta arbos: quæ sola modum, requiemque dolori
Et finem dedit erumnis. age Diua beatum
Vranie uenerare nemus: crinesque reuinctam
Fronde noua, iuuet in medica procedere palla
Per latium: & sanctos populis ostendere ramos:
Et iuuet haud unquam nostrorum ætate parentum
Visa prius, nullique unquam memorata referre.
Vnde aliquis forsan nouitatis imagine mira
Captus, & heroas & grandia dicere facta
Assuetus, canat auspicijs maioribus ausas
Oceani intacti tentare pericula puppes.
Nec non & terras uarias, & flumina, & urbes,
Et uarias memoret gentes, & monstra reperta:
Dimensasque plagas: alióque orientia cœlo
Sydera, & insignem stellis maioribus Arcton.

Nec taceat noua bella: omnemq; illata per orbem
Signa nouum, & positas leges, & nomina nostra.
Et canat (auditum quod uix uenientia credant
Secula) quodcunque Oceani complectitur æquor
Ingens, omne, una obitum mensumq; carina.
Felix, cui tantum dederit Deus. at mihi uires
Arboris unius satis est, usumq; referre:
Et quo inuenta modo fuerit: nostrasq; subiauras
Aduena per tantum pelagi peruenerit æquor.
Oceano in magno, ardenti sub sydere Cancri,
Sol ubi se nobis media iam nocte recondit,
Hac ignota tenus, tractu iacet insula longo:
Hispanam gens inuentrix cognomine dixit:
Auri terra ferax: sed longe ditior una
Arbore. uoce uocant patrij sermonis Hyacum.
Ipsa teres, ingensq;, ingentem uertice ab alto
Diffundit semper uiridem, semperq; comantem
Arbuteis syluam folijs. nux parua, sed acris,
Dependet ramis: & plurima frondibus hæret.
Materia indomita est: duro & penè æmula ferro
Robora: quæ resinam sudant incensa tenacem.
Disecte color haud simplex. in cortice, lauri
Exteriore uiret leuor: pars altera pallet
Buxea: at interior nigro suffusca colore est,

Iuglandemq́; Ebenumq́; inter. quod si inde ruberet:
Iam poterat uarijs æquare coloribus Irim.
Hanc gens illa colit: studióq; educere multo
Nititur: hac late colles campiq; patentes,
Hac omnis uestitur ager. nec sanctius illis
Est quicquam, aut potiore usu. quippe omnis in illa
Spes iacet hanc contra pestem: quæ cœlitus illic
Perpetua est. ualidos abiecto cortice ramos
Multa ui tundunt: aut in segmenta minuta
Elimant: puróq; scobes in fonte reponunt,
Dum bibulas noctemq́; diemq́; emaceret humor.
Inde coquunt. nec non illos ea cura fatigat:
Vulcano ne forte furens erumpat aquæ uis:
Et superundantem spumam proiectet in ignes.
Spuma quippe linunt, si quicquam è corpore toto
Abscedit: si quicquam ægros depascitur artus.
Dimidia absumpta, superest quodcunq; reponunt
Diuini laticis. quin & segmenta relicta
Rursus, ut ante, coquunt, addentes suaueliquens Mel.
Scilicet hunc unum mensis accedere potum,
Et lex ipsa iubet gentis, mandatq; sacerdos.
Seruatum at laticem, & decocti pocula primi
Bina die quaq; assumunt, quum surgit ab ortu
Lucifer, & sero egreditur quum Vesper olympo.

Nec prius absistunt potu, quàm menstrua cursum
Luna suum, & totum peragrans perfecerit orbem:
Fraternasq́ iterum conuenerit æmula bigas.
Interea cæcis se se penetralibus abdunt:
Quo neque uis uenti, non alitus aëris ullus
Insinuet se se: & gelidis afflatibus obsit.
Quid mirandum æque memorem super omnia uictũ
Quàm tenuem, quàm magna sibi ieiunia poscant?
Quippe solet satis esse, ipsum dum corpus alatur:
Dum superet uita: & tantum ne membra fatiscant.
Ne tamen ab ne tanta time: sacer ilicet haustus
Ille modo Ambrosiæ, uires reficitq́ fouetq́:
Inq́ occulta gerit ieiunis pabula membris.
Nectare abepoto binas, non amplius, horas
Imponunt se se stratis: medicamen ut intro
Large eat: & calido sudorem è corpore ducat.
Interea uacuas pestis uanescit in auras:
Et (dictu mirum) apparet iam pustula nulla:
Iamq́ Nomæ cessere omnes: iam fortia liquit
Membra dolor: primóq́ redit cum flore iuuenta:
Et iam Luna suum remeans noua circuit orbem.
Quis Deus hos illis populis monstrauerit usus:
Qui demum & nobis casus, aut fata tulere
Hos ipsos: unde & sacræ data copia syluæ:

Nunc referam. Missæ quæsitum abscondita Nerei
Aequora in occasum Solisq; cubilia pinus,
Littoribus longe patrijs, Calpéq; relictis,
Ibant oceano in magno: pontumq; secabant
Ignaræq; uiæ, & longis erroribus actæ.
Quas circum innumeræ properantes gurgite ab omni
Ignota noua mostra maris Nereides udæ
Adnabant: celsas miratæ currere puppes,
Salsa super pictis uolitantes æquora uelis.
Nox erat: & puro fulgebat ab æthere Luna,
Lumina diffundens tremuli per marmora ponti:
Magnanimus quum tanta heros ad munera fatis
Delectus, dux errantis per cærula classis,
Luna, ait, ó, pelagi cui regna hæc humida parent:
Quæ bis ab aurata curuasti cornua fronte
Curua bis explesti: nobis errantibus ex quo
Non ulla apparet tellus: da littora tandem
Aspicere, & dudum speratos tangere portus,
Noctis honos cœliq; decus Latonia uirgo.
Audiit orantem Phœbe: delapsáq; ab alto
Aethere, se in faciem mutat, Nereia quali
Cymothoe, Clothóq; natant: iuxtáq; carinam
Astitit: & summo pariter nans æquore fatur.
Ne nostræ dubitate rates: lux crastina terras

Ostendet: fidóq; dabit succedere portu.
Sed uos littoribus primis ne insistite dudum.
Vltra fata uocant. medio magna insula ponto
Est Ophyre. huc iter est uobis: hic debita sedes
Imperiiq; caput. simul hæc effata, carinam
Impulit: illa leui cita dissecat æquora cursu.
Aspirant faciles auræ: & iam clarus ab undis
Surgebat Titan: humiles quum surgere colles
Vmbrosi procul, & propior iam terra uideri
Incipit. acclamant Nautæ: terrámq; salutant:
Terram exoptatam. tum portu & littore amico
Excepti, Diis uota piis in littore soluunt:
Quassatásq; rates, defessáq; corpora curant.
Inde ubi quarta dies pelago, crepitansq; uocauit
Vela notus: remis insurgitur: altáq; rursum
Corripiunt maria: & læti freta cœrula sulcant.
Linquitur incerto fluitans Anthylia ponto,
Atque Hagia, atque alta Ammerie, execratáq; tellus
Cannibalum, & ripa Cyane nemorosa uirenti.
Protinus innumeræ panduntur turribus altis
Insulæ oceano in uasto: quas inter. opacis
Vndantem syluis unam, cursúq; sonantem
Fluminis aspiciunt: magno qui spumeus alueo
In mare fulgentes auro subuectat arenas.

Huius

Huius in ora placet pronas appellere puppes.
Inuitant nemora, & duces è flumine lymphæ.
Iamq́; solo uiridante alacres, ripáq; potiti
In primis terram ignotam, Nymphasq́; salutant
Indigenas, geniumq́; loci, téq; aurifer amnis,
Quisquis in arua maris nitida perlaberis unda.
Tum duram Cererem, & patrii carchesia Bacchi
Aggere in herboso expediunt: dein quærere si qui
Mortales habitent. pars fuluam fluminis undam
Mirari: mistamq́; auro disquirere arenam.
Forte per umbrosos syluarum plurima ramos
Assidue uolitabat auis: quæ picta nitentes
Cæruleo pennas, rostro uariata rubenti,
Ibat natiuo secura per auia luco.
Has iuuenum manus ut syluas uidere per altas:
Continuo caua terrificis horrentia bombis
Aera, & flammiferum tormenta imitantia fulmen
Corripiunt: Vlcane tuum, dum Theutonas armas,
Inuentum: dum tela Iouis mortalibus affers.
Nec mora: signantes certam sibi quisque uolucrem,
Inclusam, salicum cineres, sulphurq̀;, nitrumq́;,
Materiam, accendunt seruata in reste fauilla.
Fomite correpto diffusa repente furit uis
Ignea circumsepta: simulq́; cita obice rupto

Intrusam impellit glandem: uolat illa per auras
Stridula: & exanimes passim per prata iacebant
Deiectæ uolucres. magno micat ignibus aër
Cum tonitru: quo sylua omnis, ripæque recuruæ
Et percussa imo sonuerunt æquora fundo.
Pars auium nemus in densum conterrita, & altos
Se recipit scopulos, quorum de uertice summo
Horrendum una canit: (dictu mirabile) & aures
Terrificis implet dictis: ac talibus infit.
Qui Solis uiolatis aues, sacrasque uolantes,
Hesperij, nunc uos, quæ magnus cantat Apollo,
Accipite: & nostro uobis quæ nuntiat ore.
Vos, quanquam ignari, longum quæsita, secundis
Tandem parta Ophyræ tetigistis littora uentis.
Sed non ante noua dabitur summittere terras,
Et longa populos in libertate quietos,
Molirique uerbis, ritusque ac sacra nouare:
Quàm uos infandos pelagi terræque labores
Perpessi, diuersa hominum post prælia, multi
Mortua in externa tumuletis corpora terra.
Nauibus amissis pauci patria arua petetis.
Frustra alij socios quæretis magna remensi
Aequora: nec nostro deerunt Cyclopes in orbe.
Ipsa inter se se uestras discordia puppes

In rabiem ferrumq; trahet: nec sera manet uos
Illa dies: fœdi ignoto quum corpora morbo
Auxilium sylua miseri poscetis abista:
Donec pœniteat scelerum. nec plura locuta
Horrendum stridens densis se se abdidit umbris.
Ollis ossa rigor subitus percurrit: & omnis.
Palluit: ac gelida fugit formidine sanguis.
Tum uero sacras uolucres, Diuosq; precati,
In primis Solem, & sanctum seruantia lucum
Numina supplicibus uenerantur agrestia uotis:
Pacem orant: rursumq; Ophyren, fluuiumq; salutãt.
Interea è syluis nigrum genus ora comasq;,
Ad naues noua turba uirum concurrit inermis
Pectora nudi omnes, euincti frondibus omnes
Paciferis: tanta qui celsas mole carinas
Mirati, uestesq; uirum, fulgentiaq; arma,
Vix satis expleri possunt: &, ab æthere missi
Siue homines, siue Heroes sint, siue Deorum
Numina: adorantum ritu, precibusq; salutant:
Ante alios ipsum Regem: cui munera læta
E` ripis collectum aurum, & cerealia dona,
Et patrios fructus, & mella liquentia portant.
Vestibus ipsi etiam nostris, & munere multo
Donati: exceptiq; mero noua gaudia miscent.

Non aliter, quàm si mensis, dapibusq; Deorum
Mortalis quisquam adscitus, felixq; futurus,
Hauriat æternum, cœlestia pocula, nectar.
Ergo ubi amicitiæ securos fœdere utrinque
Firmauere animos: habita & comercia gentis:
Ipsi inter se se reges in littore læti
Complexu iungunt dextras, & fœdera firmant
Alter gossipio tenui pectusq; femurq;
Præcinctus, uiridi limbum pingente Smaragdo:
Ora niger: iaculo armatur cui dextera acuto:
Squammosi spolium sustentat læua Draconis.
Alter at intexto lænam circundatus auro:
Quam subter rutila arma micant: capiti ærea cassis
Insidet: & pictæ uolitant in uertice cristæ.
Fulgenti ex auro torques cui candida colla
Cingunt: atque ensis lateri dependet Iberus.
Et iam commisti populi, hospitióq; recepti,
Hi tectis domibusq;, altis in nauibus illi,
Lætitia ludisq; dies per pocula ducunt.
Forte loco lux festa aderat: Soliq; parabant
Vltori facere umbroso sacra annua luco.
Hesperiæq;, Ophireq; manus conuenerat omnis.
Hic conualle caua, ripæ uiridantis in herba,
Selectorum ingens numerus, matresq; uiriq;

Confusi, plebs atque patres, puerique senesque
Astabant, animis tristes, & corpora fœdi,
Squallentes crustis omnes, tabóque fluentes.
Quos circunfusos albenti in ueste sacerdos
Pura lustrat aqua, & ramo frondentis Hyaci.
Tum niueum ante aras cædit de more iuuencum.
Et iuxta positum pastorem sanguine cæsi
Respergit: paterâque rigat. Solique potenti
Ad numeros pæana canit: nec cætera turba
Non sequitur: mactantque sues: mactantque bidentes
Visceribusque ueru tostis epulantur in herba.
Obstupuit gens Europæ ritusque sacrorum,
Contagemque alio non usquam tempore uisam.
At dux multa animo tacitus secum ipse uolutans,
Hic erat ille, inquit, morbus, (Dij auertite casum)
Ignotum interpres Phœbi quem dira canebat.
Tum regem indigenam, (ut sermo fandique facultas
Iam communis erat) cui sint solennia Diuum?
Scitatur: quid tanta astet conualle sub alta
Languentum miseranda manus? quid pastor ad aras
Sacra inter, cæsi respersus sanuine tauri?
Quem contra, Hesperiæ ò heros fortissime pubis,
Rex ait, hi gentis ritus: hæc sacra quotannis
Vltori de more Deo celebramus. origo

Antiqua est: ueteresq́ patrum fecere parentes.
Quod si externorum mores, hominumq́ labores
Audiuisse iuuat: primæua ab origine causam
Sacrorum, & pestis miseræ primordia pandam.
Forsitan Atlantis uestras peruenit ad aures
Nomen, & ex illo generis longo ordine ducti.
Hac & nos, longa serie, de stirpe profecti
Dicimur: heu quondam felix & cara Deum gens:
Dum cœlum colere, & superis accepta referre
Maiores sueuere boni: sed numina postquam
Contemni cœptum est, luxu fastuq́ nepotum:
Ex illo quæ sint miseros, quantæq́ secutæ
Erumnæ, uix fando unquam comprendere possem.
Insula tum prisci regis de nomine dicta
Ingenti terræ concussa Atlantia motu
Corruit, absorpta oceano: quem mille Carinis
Sulcauit toties, terræ regina marisq́.
Ex illo & pecudes, & grandia quadrupedantum
Corpora, non ullis unquam reparata diebus
Aeternum periere. externáq́ uictima sacris
Cæditur. externus nostras cruor imbuit aras.
Tum quoque & hæc infanda lues, quã nostra uidetis
Corpora depasci: quam nulli, aut denique pauci
Vitamus: Diuum offensis, & Apollinis ira

De cælo demissa, omnes grassatur in urbes.
Vnde hæc sacra nouo primum solennia ritu
Instituere patres quorum hæc perhibetur origo.
Syphilus (ut fama est) ipsa hæc ad flumina pastor
Mille Boues: niueas mille hæc per pabula regi
Alcithoo pascebat oues, & forte sub ipsum
Solstitium, urebat sitientes Sirius agros:
Vrebat nemora: & nullas pastoribus umbras
Præbebant syluæ: nullum dabat aura leuamen.
Ille gregem miseratus, & acri concitus æstu,
Sublimem in solem uultus & lumina tollens
Nam quid Sol te, inquit, rerum patremque Deumque
Dicimus? & sacras uulgus rude ponimus aras?
Mactatoque Boue, & pingui ueneramur acerra?
Si nostri nec cura tibi est: nec regia tangunt
Armenta? an potius superos uos arbitrer uri
Inuidia? mihi mille niuis candore Iuuencæ,
Mille mihi pascuntur Oues. uix est tibi Taurus
Vnus: uix Aries cælo (si uera feruntur)
Vnus: & armenti custos Canis arida tanti.
Demensquin potius Regi diuina facesso?
Cui tot agri, tot sunt populi: cui lata ministrant
Aequora: & est superis, ac Sole potentia maior.
Ille dabit facilesque auras: frigusque uirentum

Dulce feret nemorum armentis: æstumq́ leuabit,
Sic fatus, mora nulla, sacras in montibus aras
Instituit regi Alcithoo: & diuina facessit.
Hoc manus agrestum: hoc pastorum cætera turba
Exequitur: dant thura focis incensa: litantq́
Sanguine taurorum: & fumantia uiscera torrent.
Quæ postquam Rex, in solio dum forte sederet
Subiectos inter populos, turbamq́ frequentem,
Agnouit: Diuum exhibito gauisus honore,
Non ullum tellure coli, se uindice, numen
Imperat, esse nihil terra se maius in ipsa.
Cælo habitare Deos: nec eorum hoc esse quod infra est.
Viderat hæc, qui cuncta uidet: qui singula lustrat,
Sol pater: atq́ animo secum indignatus, iniquos
Intorsit radios: & lumine fulsit acerbo.
Aspectu quo Terra parens, correptáq́ ponti
Aequora, quo tactus uiro subcanduit aër.
Protinus illuuies terris ignota profanis
Exoritur. primus, regi qui sanguine fuso
Instituit diuina sacrasq́ in montibus aras,
Syphilus, ostendit turpes per corpus Achores.
Insomnes primus noctes, conuulsaq́ membra
Sensit, & à primo traxit cognomina morbus:
Syphilidemq́ ab eo labem dixere coloni.

Et mala

Et mala iam uulgo cunctas diffusa per urbes
Pestis erat: Regi nec sæua pepercerat ipsi.
Itur ad Ammericen sylua in Carthesside Nympham:
Cultricem nemorum Ammericen: quæ maxima luco
Interpres Diuum responsa canebat ab alto.
Scitantur: quæ causa mali, quæ cura supersit.
Illa refert. Spreti uos ò, uos numina Solis
Exercent. nulli fas est se æquare Deorum
Mortalem. date thura Deo: & sua ducite sacra:
Et numen placate: iras non proferet ultra.
Quam tulit, æterna est: nec iam reuocabilis unquam
Pestis erit. quicunque solo nascetur in isto:
Sentiet. ille lacus Stygios, fatumque seuerum
Iurauit. sed enim, si iam medicamina certa
Expetitis: niueam magnæ mactate iuuencam
Iunoni: magnæ nigrantem occidite uaccam
Telluri. illa dabit felicia semina ab alto:
Hæc uiridem educet felici è semine syluam:
Vnde salus. simul obticuit: specus intus, & omne:
Excussum nemus: & circumstetit horror ubique.
Illi obeunt mandata. sua ipsi altaria Soli
Instituunt. niueam Iuno tibi magna iuuencam,
Nigrantem Tellus mactant tibi maxima uaccam.
Mira edam. (at diuos iuro, & monumenta parentum)

Hæc ſacra, quam nemore hoc toto uos cernitis, arbor,
Ante ſolo nunquam fuerat quæ cognita in iſto:
Protinus è terra uirides emittere frondes
Incipit: & magna campis pubeſcere ſylua.
Annua confeſtim Soli facienda ſacerdos
Vltori noua ſacra canit. deducitur ipſe
Sorte data, qui pro cunctis cadat unus ad aram,
Syphilus. & iam farre ſacro, uittiſq; paratis
Purpureo ſtabat tincturus ſanguine cultros.
Tutatrix uetuit Iuno, & iam mitis Apollo:
Qui meliorem animam miſeri pro morte, iuuencum
Suppoſuere: feróq; ſolum lauere cruore.
Ergo eius facti æternum ut monumenta manerent:
Hunc morem antiqui primum ſtatuere quotannis
Sacrorum. ille tuum teſtatur Syphile crimen,
Victima uana, ſacras deductus paſtor ad aras.
Illa omnis, quam cernis, inops miſerandáq; turba
Tacta Deo eſt: ueterumq; luit commiſſa parentum.
Cui uotis precibuſq; pijs numeriſq; ſacerdos
Conciliat uates Diuos, & Apollinis iras.
Luſtrati ingentes ramos, & robora ſanctæ
Arboris aduectant tectis: libamine cuius
Vi mira infandæ labis contagia pellunt.
Talibus, atq; alijs tempus per multa trahebant

Diuersis populi commisti è partibus orbis.
Interea Europæ fuerant quæ ad cara remissæ
Littora, iam rursus puppes freta lata remensæ
Mira ferunt: late (proh fata occulta Deorum)
Contagem Europæ cœlo crebrescere eandem:
Attonitasq; urbes nullis agitare medelis.
Quin etiam grauior naues it rumor in omnes:
Illo eodem classem morbo, iuuenumq; teneri
Haud numerum exiguum, & totis tabescere membris.
Ergo haud immemores, diras cecinisse uolucres,
Affore, quum sylua auxilium poscatur ab illa:
Continuo faciles Nymphas, Solemq; precati
Intacti nemoris ramos, & robora ab alto
Conuectare parant luco: medicataq; sumunt
Pocula, pro ritu gentis. quo munere tandem
Contagem pepulere feram. quin dona Deorum,
Haud patriæ obliti, & felicem ad littora syluam
Nostra iubent ferri: cœlo si forsitan isto
Assimilem pellant labem, nec fata secundos
Ipsa negant Zephyros: facilisq; aspirat Apollo.
Munera uos Diuum primi accepistis Iberi,
Præsens mirati auxilium: nunc cognita Gallis,
Germanisq;, Scythisq;, orbe & gauisa Latino
Iam nunc Europam uecta est Huyacus in omnem.

Salue magna Deum manibus sata semine sacro,
Pulchra comis, spectata nouis uirtutibus arbos:
Spes hominum, externi decus, & noua gloria mundi:
Fortunata nimis: natam si numina tantum
Orbe sub hoc, homines inter gentemq; Deorum
Perpetua sacram uoluissent crescere sylua.
Ipsa tamen, si qua nostro te carmine Musæ
Ferre per ora uirum poterunt: hac tu quoq; parte
Nosceris cœlóq; etiam cantabere nostro.
Si non te Bactra, & tellus extrema sub Arcto
Non Meroë, Libycisq; Ammon combustus arenis,
At Latium, at uiridis Benaci ad flumina ripa
Audiet: & molles Athesi labente recessus.
Et sat erit, si te Tiberini ad fluminis undam
Interdum leget, & referet tua nomina Bembus.

F I N I S.

IMPRESSVM ROMAE
apud Antonium Bladum
Asulanum.

EMENDANDA.

A. iii. a uer. xxxvii. terrts. terris. B. iiij. uer. ix. miri. miris: & uer. xxxviii. ſenſum. ſeaſim. C. iii. uer. xxiii. uictirices. uictrices. C. iiii. uer. iii. cœpit. cœpti. D. ij. uer. xviii.. triſtitia. triſtia. D. iii. uer. xliii. decoctnm, decoctum. E. i. uer. xii. quibus, quibus: & uer. xxiii. Iuret. Inter : & uer. xl. diſoluit, diſſoluit: & uer. xlv. murunt. inurunt. E ij. uer. viii. cerum. ceruum: & uer. xxii. Ira. Ire. E iii. uer. x. omnia. omina. E iiij. uer. iii. atrta. atra. F. ij. uer. xxviij. ſubiauras, ſub auras. F iiij. uer. vii.. moſtra, monſtra. G. j. uer. i. apelere, appellere: & uer. ij. duces, dulces: & uer. xviij. ulcane, Vulcane: & uer. xxxix. noua, nouas